wijl 1e de Synode der Geref. Kerken, als zijnde een kerkelijke vergadering en geen wetenschappelijk college de bevoegdheid mist om zoodanig recht te verleenen,

wijl 2e de Theol. School in de kwaliteit van eigen inrichting der kerken tot opleiding van dienaren des Woords, ook blijkens het eenparig getuigenis der historie, op zoodanig recht geen aanspraak kan maken.

Nemen wij de moeite deze uitspraak der Synode eenigszins van naderbij te bezien, en wel bepaald wat betreft het onder 2 gezegde. Daarbij blijven dan eveneens de woorden: „ook blijkens het eenparig getuigenis der historie" thans buiten beschouwing. Zoodat wij onze aandacht vestigen op deze bewering: „wijl 2 de Theol. School in de kwaliteit van eigen inrichting der kerken tot opleiding van dienaren des Woords .... op zoodanig recht geen aanspraak kan maken".

Met deze woorden wordt gezegd, dat de Theol. School in hare kwaliteit van eigen inrichting der kerken tot opleiding van dienaren des Woords geen aanspraak kan maken op het promotierecht, d.w.z. dat zij in deze hare kwaliteit niets heeft, dat haar op het bedoelde promotierecht aanspraak zou mogen doen maken.

Er wordt niet gezegd, dat het promotierecht haar in deze kwaliteit niet-onontbeerlijk is, noch, dat het om practische redenen beter schijnt, haar thans niet toe te staan, dat zij het promotierecht late gelden; doch alle recht zelf op zoodanig promotierecht wordt haar ontzegd.

Nu zou bij deze woorden de nadruk kunnen liggen op eigen inrichting der kerken, zoodat de Theol. School daarom geen aanspraak op het promotierecht kon maken, omdat zij dienaren des Woords opleidt, maar dit doet als eigen inrichting der kerken. Dan is de bedoeling, dat, wanneer te eeniger tijd een millionair, b.v. Rockefeller, de Theol. School van de Geref. Kerken overnam, of een Vereeniging van burgers, handwerkslieden, militairen, kooplieden, enz. vormde zich, die een kapitaal bijeenbracht, en de Theol. School van de kerken aanvaardde, om haar voortaan te onderhouden en te verzorgen in gelijken trant, als zij nu toegerust is, zij wèl zulk een aanspraak zou kunnen laten gelden. Maar nu, omdat zij eigen inrichting der kerken is, zou zij alle recht van aanspraak op promotierecht missen:

Neemt men deze Synode-uitspraak aldus, dan wordt door haar gezegd, dat aanspraak op promotierecht niet ligt in, noch onafscheidelijk is van, het karakter zelf eener inrichting tot onderwijs of wetenschappelijken arbeid, maar dat zij afhangt van de kwaliteit van het consortium, dat zulk eene inrichting finantiëel onderhoudt en administreert. En daarmede is het zelfstandig karakter van school en wetenschaps-inrichting ontkend. Dan heeft de Synode in de eigen uitspraak, waarin zij verklaarde kerkelijke vergadering en geen wetenschappelijk College te zijn, de tot de competentie der wetenschap behoorende sententie gegeven, dat het recht op promotie niet behoort tot, noch afhankelijk is van het wezen van eenige inrichting tot onderwijs of wetenschappelijken arbeid, maar bepaald wordt door iets buiten het wezen dier inrichting.

Doch nadruk kan ook gelegd moeten worden op de woorden: „tot opleiding van dienaren des Woords", en dan houdt deze uitspraak in, dat de studiën, welke noodig zijn en gedaan worden voor het doctoraal examen en voor het proefschrift, van geenerlei waarde zijn voor de vorming tot de bediening des Woords; en dat eene inrichting voor wetenschap door haar wetenschappelijk onderwijs inzake doctorale studiën en dissertaties van geen nut is tot de meerdere bekwaming of toerusting der a.s. doctores theologiae voor den arbeid als dienaren des Woords. Want kon door dien wetenschappelijken arbeid ook nog maar een weinig bijgedragen worden tot degelijker opleiding van dienaren des Woords, dan zou juist uit dat profijt voor die opleiding eenige aanspraak afgeleid kunnen worden voor de Theol. School, in hare kwaliteit van inrichting tot opleiding van dienaren des Woords, op het promotierecht. Arme doctoren in de Theologie daarom, die, door uw advies en stem voor deze uitspraak, verklaardet, geenerlei nuttigheid voor uwe vorming tot dienaren des Woords gehad te hebben, noch eenig profijt te trekken, van uwe 2- à 3-jarige studiën voor doctoraal-examen en proefschrift.

Arme professoren en curatoren der Vrije Universiteit, die, op deze Synodeuitspraak aandringende, en daarvoor stemmende, alzoo verklaardet, dat uw arbeid aan en voor de Vrije Universiteit, in zoover hij betrekking heeft op de doctorale studiën en dissertaties harer candidaten in de Theologie, waardeloos is voor de opleiding dier discipelen als dienaren des Woords, en voor hen van geen voordeel bij hun arbeid in den dienst des Woords.

Arme Synode der Geref. Kerken, die in dezelfde uitspraak verklaart, als kerkelijke vergadering geen wetenschappelijke vraagstukken te kunnen beslissen, maar het niettemin tegelijk aandurft, zulk een getuigschrift van waardeloosheid aan de wetenschap der Theologie uit te reiken inzake hare nuttigheid voor den arbeid van een dienaar des Woords; en die in hare zitting van 3 Nov. alzoo verklaart, dat doctorale studie en promotie geenerlei bate draagt voor de opleiding van dienaren des Woords, maar den volgenden dag, 4 Nov., de wenschelijkheid uitspreekt, „dat de V. U. aan hen, die aan de Theol. School het candidaats-examen met goed gevolg hebben afgelegd, zonder vernieuwd candidaats-examen toegang verleene tot het doctoraal examen aan de Theol. Faculteit der V. U.", als ware zij dus toen van meening, dat doctorale studie enz. wèl nut kan hebben voor meerdere bekwaming als dienaar des Woords.

Arme Geref. Kerken, die in haren Catechismus partij kiezen voor wetenschappelijke opleiding harer dienaren des Woords (ant. 103), en die op hare Synode in 1896 de Theol. School reorganiseeren, opdat de wetenschappelijke opleiding beter tot haar recht zou komen, maar die op hare Synode 1914 uitspreken, dat de wetenschappelijke vorming na het candidaats-examen er voor doctorale studiën en promotie, van geene waarde is voor de opleiding van dienaren des Woords, en die alzoo eenige principieele tegenstelling aannemen tusschen de wetenschapelijke studiën met betrekking tot het candidaats-examen, en die aangaande doctoraal-examen en promotie, alsof de eerste voor opleiding van dienaren des Woords in den regel onontbeerlijk, maar de laatste volkomen nutteloos voor die opleiding geoordeeld moest worden.

Zou deze Synode-uitspraak doordacht zijn?

Zou bij haar het belang der kerken richtsnoer geweest zijn?

Zou zij juist en houdbaar zijn?

Zou zij principieel genoemd kunnen worden, en niet veeleer ganscb voos blijken?

Zou zij niet, met het oog op de eer der Geref. Kerken en van hare Synode, hoe eer hoe beter terug genomen en vervangen moeten worden?

In elk geval is, gelukkig, eene beschouwing van wetenschap en opleiding voor den Dienst des Woords mogelijk, waardoor men niet genoodzaakt wordt, zóó de practische waarde der wetenschap (van de Theologie) te discrediteeren, noch om eene Synode tot zulk eene uitspraak te helpen brengen, noch om zulk een dualistische tegenstelling tusschen wetenschappelijke vorming èn opleiding tot den dienst des Woords te poneeren"

Dit schreef ik in 1914.

Bij dit Synode-besluit en het rapport, er in genoemd, zouden nog meer opmerkingen gemaakt kunnen worden. Maar omdat het in dit artikel niet gaat over het promotierecht, blijve dit thans achterwege. Het gaat er nu slechts om, in het licht te doen treden, hoe alle degelijk wetenschappelijke grond ontbrak en ontbreekt, om dit onhoudbaar Synode-besluit zoo uitbundig toe te juichen als Dr A. Kuyper Sr dat destijds in „De Standaard" en „De Heraut" gedaan heeft, en dat zijne tegenstand tegen het verleenen van vergunning door de Synode aan de Hoogleeraren der Theologische School om van hun doctorsrecht om de opleiding tot dienaren des Woords tot het doctoraal-examen en de promotie voort te zetten, en daarna aan het eind dier studiën op behoorlijke wijze den doctorsgraad toe te kennen, niet erkend kan worden als vrucht van rijper wetenschappelijke overweging, dan zijne aansporing in 1879 tot het overgaan om die vergunning te verleenen.

Wanneer op eenig gebied feiten genoemd worden, moeten die feiten steeds goed in hun wezen beschouwd worden, en dienen ook de omstandigheden recht overwogen te worden, opdat eerst zoo de beteekenis dier feiten recht gewaardeerd moge worden. Zoo ook eerst zal kunnen blijken, als die feiten menschelijke handelingen zijn, of zij goedkeuring òf afkeuring verdienen.

S. GREIJDANUS.

De algemeene genade prijsgegeven.

Dr W. A. van Es heeft in „Geref. Kerkblad van Leeuwarden" gesproken over kwesties, samenhangende met het vraagstuk der algemeene genade. Ons interesseert hierin onder meer het feit, dat Dr Van Es aldus schrijft:

De algemeene genade of de „gemeene gratie" is die werking van de vrucht van de genade, welke in Christus is, waaraan in de tegenwoordige bedeeling nog alle menschen gemeenschappelijk (communis) deel hebben. De bijzondere genade, die krachten van het eeuwige leven, waarin, zij het bloot geestelijk, niet alle menschen, maar alleen Gods uitverkorenen deelen aan deze zijde van het graf. Men kan dus onder het licht hiervan bezien, o.i. ook die „gemeene gratie", wel degelijk „genade" noemen, in zoover zij als vrucht van het offer van Christus voor de wereld als zoodanig zonder twijfel een oefening van genade is. Voor zooveel degenen, die niet uitverkoren zijn, toch in dit leven nog met de tegenwoordige wereld gemeenschap hebben, doet zich ook deze genade nog als genade aan hen voor, hoewel zij persoonlijk niet door Christus in die genade deelen. Persoonlijk bezien, is die genade voor hen geen genade, maar zal zij tot verzwaring van hun oordeel dienen gelijk eens in de uitkomst blijken zal. De algemeene genade is dus dan die genade in Christus voor een in zonde gevallen wereld, welke in de tegenwoordige wereld nog het gemeenschappelijk (communis) deel is van alle menschen, ook van hen, die persoonlijk niet aan Christus gemeenschap hebben. De bijzondere genade, die, welke als wedergeboorte tot een hooger leven in Christus, zij het dan in de tegenwoordige bedeeling, nog slechts geestelijk, alleen het deel is dergenen, die daartoe in Christus uitverkoren zijn.

Hierbij enkele kantteekeningen.

In den eersten zin heet de algemeene genade een „werking van de VRUCHT van de genade, welke in Christus is". In op één na den laatsten zin heet ze echter zelf een „genade in Christus". Dat is niet hetzelfde. In den derden zin wordt „genade" tusschen aanhalingsteekens geschreven. Later worden die aanhalingsteekens geheel overbodig verklaard. Nog in denzelfden derden zin heet zij „vrucht van het offer van Christus"; maar in den eersten was ze genoemd: „werking van de vrucht van genade, welke in Christus is". In den vierden zin wordt beweerd, dat de algemeene genade (die dan slechts met een „in zoover" „oefening van genade" heet) zich als genade „VOORDOET". Maar in den volgenden zin wordt geconstateerd, dat wat zich als genade aan hen voordoet, voor hen geen genade is.

De lezers van het „Geref. Kerkblad" hebben dus evenveel recht om te zeggen, dat Dr Van Es de algemeene genade heeft geleerd, als ik om te poneeren dat hij ze heeft prijsgegeven. Deze enkele regels schrift toonen aan den grooten zegen van de geschriften dergenen die in 1936 op de bekende wijze beschuldigd zijn; wat duidelijk blijkt wel, dat het leerstuk, zooals het onder ons populair werd voorgedragen, aan alle kanten ook beschermd lag. Zoodra men zich maar eens met de kwesties inlaat, ontstaan er tegenstrijdigheden.

K. S.

Nogmaals „München".

Ds H. Veldkamp reageert in „Friesch Kerkblad" op wat wij in ons nummer van 14 dagen geleden schreven over „München". Tot mijn verwondering doet hij dat aldus:

„Zelfs schreef Prof. Schilder, dat hij er vandaag voor te vinden was."

Hier staat niet: „desnoods nog vandaag", maar: „vandaag". Dat moet bij de lezers van „Friesch Kerkblad" den indruk wekken alsof ik heden wel wilde, maar vroeger niet. Laat mij daarom Ds Veldkamp mogen zeggen, dat dit een onjuiste weergave is van wat ik schreef, en ook in strijd met de feiten. Feit is dat ik reeds geruimen tijd, lang voor Chamberlain Ds Veldkamp's aandacht trok, getracht heb, samensprekingen te verkrijgen, en ze ook aangeboden heb. In een vergadering met vele getuigen is dit trouwens gebleken, en de praeses van die vergadering kwam zoo te constateeren, dat dat bericht wel verder komen zou. Het fijne puntje, waarom het mij te doen is (n.l. Chamberlain navolgen óók in het op schrift stellen van enkele punten), daaraan gaat Ds Veldkamp in zijn wel zeer „verkorte" weergave van mijn opinie tot mijn spijt voorbij. Hij roept aan het eind van zijn artikel uit:

„Het tertium comparationis, mijne heeren!"

Maar dàt heeft geen één van de heeren vergeten.

Daartegenover wil ik eindigen met deze verzuchting en dan ook maar met een vocativus in het meervoud:

De quinta essentia, mijne heeren!

K. S.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

Wederom mocht ik enkele bijdragen ontvangen:

Een dankoffer van G. ƒ 10.—; K. ƒ 3.—; T. ƒ 3.—; Fam. M.—H. ƒ 4.—; X. ƒ 2.50; Y. ƒ 20.—; Z. ƒ 2.50; S. M. ƒ 5.—; W. M. ƒ 3.—; S. ƒ 10.—; V. ƒ 10.—; H. M. S. ƒ 10.—; N. N. uit X. ƒ 2.50.

Bovenstaande bijdragen zijn, wat de laatste betreft, mij per brief overgemaakt; wat de voorlaatste betreft, ontvangen uit B., en wat de overige betreft bijeengebracht te B.—S. Tezamen is het ƒ 85,50.

Voorts nog per giro van:

A. S. te M. ƒ 10.—; V. te H. ƒ 2.50; J. H. v. d. W. te 's-Gr. ƒ 2.50; J. P. B. te R. ƒ 1.— met bijschrift: „Kanse en gehoor, wij worden gebouwd, wij genieten Gods gemeenschap door Zijn knecht, welnu, dat bidden wij ook voor heel de wereld, den zegen van het predikambt."

Met hartelijken dank meld ik dus de ontvangst van ƒ 101,50.

K. SCHILDER. Giro 127278.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Hooggeachte Prof. Schilder,

Ondergeteekende vraagt beleefd opname in „De Reformatie" van het volgende.

In de laatste jaren wordt voor ons, Gereformeerden, de bioscoop pasklaar gemaakt. Of liever, het wordt ons gemakkelijker gemaakt om er heen te gaan. De Cineac was een bioscoop, die bijzonder geschikt was voor ons. Sprak men al niet van den Gereformeerden bioscoop? De hoofdschotel was niet amusement, maar verfilmd wereldnieuws, z.g. actualiteiten. Extra kwam dan nog een teekenfilmpje, maar dat was maar bijzaak.

Ook een bevriend orgaan bleek deze meening toegedaan. Vandaar de Cineac-advertenties. Toch hield de redactie rekening met haar lezers, want dat Cineac op Zondag geopend was, nam men niet op.

Één keer stond ook in een advertentie, dat de Cineac van zoo tot zoo laat des Zondags geopend was. Toen ondergeteekende de redactie hierop opmerkzaam maakte, bleek, dat dit storende regeltje aan de aandacht van den corrector was ontsnapt. Maar overigens moest de geachte abonné inzien, dat het niet verkeerd was naar „Verfilmd wereldnieuws" te gaan kijken.

Dit schrijven bewees me, dat het blad m'n bedoeling niet begreep. Voor mij stond vast, dat de Cineac nooit uiting van eigen Chr. cultuurleven kon zijn. En de verdere ontwikkeling stelde mij in het gelijk.

Een Cineac-advertentie van 21 Juli j.l. vermeldde, dat men daar kon zien: Een reportage in kleuren: Engelands Koningspaar in Parijs. Voorts: Een nieuwe film van „De Jochies en hun Vriendjes". De Juffrouw gaat trouwen.

Actualiteiten o.a. De boksmatch Van Klaveren—Tenet, De legerdag te A'dam, Nederl. Zwemkampioenschappen te Haarlem (misschien op Zondag gespeeld, o, Chr. Bond voor Lich. Opvoeding), De Tour de France, Prins Bernhard bij het Intern. Concours Hippique. Een vroolijke teekenfilm tenslotte met Betty Boop.